

Vědci varují před ustupováním lobby velkých agropodniků v evropské zemědělské politice

Praha, 18. října 2020. Tuto středu 21. října budou europoslanci hlasovat o přijetí nového návrhu Společné zemědělské politiky (SZP), který ovlivní hospodaření v Evropské unii na dalších 6 let. Předložený návrh ale nezohledňuje nic z navrhovaných ekologických opatření, která letos na jaře požadovalo přes 3600 vědců z celé Evropské Unie, z toho téměř 200 českých [1,2,]. Návrh pouze konzervuje současný neudržitelný stav – hospodaření na obřích lánech a proplácení dotací na hektar bez povinnosti plnit smysluplná ekologická kritéria. To nevede ke kýženému udržitelnému hospodaření – zadržování vody v krajině, zabránění kontaminace vody a půdy a zachování biodiverzity. Čeští vědci varují před schválením tohoto návrhu a apelují na europoslance, aby návrh zamítli.

Evropská komise vypracovala návrh nové Společné zemědělské politiky (SZP) [3,4] již v roce 2019. Jako povinné (nikoliv dobrovolné, jako dosud) podmínky významné části dotací stanovila přísnější ekologické standardy zemědělství. I tento návrh byl ale evropskými vědci kritizován jako nedostatečný. Ti navrhli v souladu s evropskou strategií „Od zemědělce ke spotřebiteli“ opatření, která by vedla k redukci nadužívání pesticidů, omezení nadměrného hnojení a zvýšení podílu ekologického zemědělství.

V souladu s další „Strategií EU v oblasti biologické rozmanitosti“ bylo navrženo vymezení alespoň 10 % zemědělské plochy pro rozmanité krajinné prvky, zastavení úbytku opylovačů, každoroční uvolnění 20 miliard eur na opatření podporující biologickou rozmanitost. Návrhem Komise bylo také „zastropování“ (tj. stanovení maximální výše) dotací pro jeden subjekt. „Zastropování“ mělo omezovat výhody velkých agropodniků, které by jinak díky své velikosti dostávaly neúměrně velké dotace – stejná platba na jednotku plochy diskriminuje například rodinné farmy, které díky malé rozloze, a tedy relativně malému příjmu nejsou schopny ekonomicky konkurovat velkým podnikům.

Návrh nyní dostal velkou ránu v Evropském parlamentu, kde skupina poslanců ze tří největších frakcí (EPP, S & D, Renew) připravila pozměňovací návrh, který ale vrací SZP tam, kde byla dosud. Čeští vědci proto vyzývají české europoslance ze všech politických stran a hnutí, aby nehlasovali pro tento „kompromisní“ návrh, a podpořili pozměňovací návrhy, které by do SZP začlenily podporu ekologických a klimatických cílů ke kterým se již EU zavázala v Zelené dohodě pro Evropu (European Green Deal).

Prof. RNDr. Jakub Hruška, CSc. z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR a České geologické služby k tomu říká: *“Z komunikace s českými europoslanci víme, že většina z nich (přínejmenším z TOP 09, STAN, ODS, KDU-ČSL a Pirátů) předloženou změnu nepodporuje a budou přesvědčovat své zahraniční kolegy, aby pro ni také nehlasovali a podpořili pozměňovací návrhy. Sami totiž vědí, jaké devastující účinky dosavadní SZP (spolu s českými národními modifikacemi) měla na českou krajinu a na život na venkově. Stejně jako evropští vědci, nechtějí tito europoslanci podporovat průmyslové zemědělství, které se provozuje na obrovských lánech a je příčinou ubývání biodiverzity, ztráty úrodnosti a kontaminace vod živinami a pesticidy.”*

„Schválení „kompromisu“ by znamenalo opět vyplácení nárokových plateb na plochu bez splnění kvalitních ekologických kritérií, snížení povinné rozlohy krajinných prvků na pouhých 5 % plochy, vypuštění zastropování dotací, nedostatečné zajištění ochrany luk v oblastech soustavy Natura 2000, stanovení povinné alokace na podporu další intenzifikace hospodaření a další ústupky lobby velkých agropodniků“, říká Prof. RNDr. Pavel Kindlmann, DrSc. z Ústavu pro životní prostředí Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

„Různé krajinné prvky, jako jsou polní meze, stromořadí, či drobné lesní ostrůvky či mokřady, jsou zcela zásadní pro udržení ubývající biologické rozmanitosti a zadržování vody v zemědělské krajině,“ vysvětluje Ing. Martin Šálek, Ph.D. z Ústavu biologie obratlovců AV ČR.

Petr Voříšek, Dr. z České společnosti ornitologické k tomu dodává: *„Již téměř 20 let organizujeme sčítání ptáků v Evropě. Výsledky publikujeme v mezinárodních vědeckých časopisech, předáváme úřadům a politikům, seznamujeme s nimi veřejnost. Každoročně vidíme stejný neutěšený obraz toho, jak ptáci vázaní na zemědělskou krajinu dále ubývají. Přišli jsme o miliony skřivanů, koroptví či čejek. A víme, že hlavním viníkem je intenzivní zemědělství. Návrh poslanců EP je krokem k další devastaci zemědělské krajiny a lze očekávat, že polní ptáci budou i nadále mizet.”*

„Přestože většina těchto problémů patří mezi nejzávažnější bariéry budoucího blahobytu naší společnosti, chovají se politici v EU, jako kdyby neviděli dál než do příštích voleb,“ komentuje současnou situaci doc. Ing. Jan Weinzettel, Ph.D. z Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy.

Zdroje:

- [1] <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/pan3.10080>
- [2] https://www.idiv.de/fileadmin/content/Files_CAP_Fitness_Check/signatories/Zmeny_ve_Spolecne_zemedelske_politice_EU_nezbytno_pro_reseni_problemu_udrzitelnosti_3.2020.pdf
- [3] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/farm-fork_cs
- [4] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_cs#hlavn-prvky-strategie-v-oblasti-biologick-rozmanitosti

Kontakty pro média:

- Prof. RNDr. **Jakub Hruška**, CSc. Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i. a Česká geologická služba, jakub.hruska@geology.cz, tel: +420 728 452 967
- Prof. **David Storch**, Ph.D., Centrum pro teoretická studia a Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, storch@cts.cuni.cz, 603 469 579

Autoři TZ (v abecedním pořadí) a kontakty pro další informace:

- Mgr. Alena Fornůsková, Ph.D., Ústav biologie obratlovců AV ČR, v. v. i., fornuskova@ivb.cz
- Mgr. Jiří Guth, ekolog a redaktor Kulturních novin, Jiri.Guth@ecn.cz, 602 682 902
- Prof. RNDr. Jakub Hruška, CSc., Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i. a Česká geologická služba, jakub.hruska@geology.cz, 728 452 967
- Mgr. Vladan Hruška, Ph.D., Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Vladan.Hruska@ujep.cz
- Prof. RNDr. Pavel Kindlmann, DrSc., Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i. a Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, pavel.kindlmann@centrum.cz, 604 753 397
- RNDr. Petr Petřík, Ph.D., Botanický ústav AV ČR, v. v. i., petr.petrik@ibot.cas.cz, 607 266 210
- doc. Mgr. Jiří Reif, Ph.D., Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, jirireif@natur.cuni.cz
- Ing. Pavel Richter, Ph.D., Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. v., pavel.richter@vuv.cz, 220 197 461
- Prof. David Storch, Ph.D., Centrum pro teoretická studia a Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, storch@cts.cuni.cz, 603 469 579
- Ing. Martin Šálek, Ph.D., Ústav biologie obratlovců AV ČR, v. v. i., martin.sali@post.cz
- Petr Voříšek, Dr., Česká společnost ornitologická, euromonitoring@birdlife.cz, 257 212 465
- doc. Ing. Jan Weinzettel, Ph.D., Centrum pro otázky životního prostředí, Univerzita Karlova, jan.weinzettel@czp.cuni.cz, 732 356 531